

GORIŠKA STRAŽA

:: Izhaja vsak ponedeljek in četrtek ob 8. uri predpoldne. ::
 Stane za celo leto 15 L., za pol leta 8 L., za četrt leta 4 L.
 :: Za inozemstvo celo leto 30 L. ::
 :: Na naročila brez doposlane naročnine se ne oziramo. ::
 :: Odgovorni urednik: ROMAN CEJ. ::

1923

Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. Oglasi se plačajo
 naprej in stanejo 6 L. v višini enega cm v enem stolpu.
 :: List izdaja konsorcij »GORIŠKE STRAŽE«. ::
 :: Tisk »NARODNE TISKARNE« v Gorici. ::
 Uprava: ul. Vetturini 9. Ured.: ul. Mameli 5. (prej Scuole.)

POTRATA ČASA.

Kakor je iz nastopnega članka razvidno, je fašistovska vlada razglasila uradni sklep, da se razbije na kose goriška dežela. Slovence iz Krasa in Postojne dobi »pod nadzorstvo« Trst in njega »zgodovinska naloga« je, da jih kmalu »posrka«. Videmski Lahi pa morajo »vsrkat« vse ostale Slovence.

Mussolini je kot min. predsed. in zunanji min. italijanske države dal torej oznaniti po dopisnem trudu Stefani domačemu prebivalstvu in vse evropski in ameriškanski javnosti, da je najvišji politični cilj Italije v novih pokrajinah raznaroditi slovensko ljudstvo. Italija hoče torej skrbeti za naš narod na ta način, da ga spravi kot narod z obličja zemlje. In njen ministrski predsednik razglašala to tako nedolžno in mirno, kakor bi ne bilo na tem nič posebnega. Takega ministrskega predsednika imamo prvič srečo videti v Italiji. Še noben državnik si ni upal nikdar in nikoli tako o nas govoriti. Res, lepe, prav lepe pojme ima o nas Mussolini.

Če misli fašistovski ministrski predsednik, da se bodo dali primorski Slovence kakor nekateri analfabeti raznaroditi, mi moramo odločno in brez ovinkov odgovoriti: gospod Mussolini ne! Slovenci smo narod malih kmetov in delavcev, ki mu vsi navali avstrijskega absolutizma niso zlomili tilnika. Prenesli smo več, kakor premore navaden narod in zato nas ni sram pogledati tudi velikim narodom v obraz. Slovenci se čutimo čile, žilave, polne notranjih sil, ki bruhaio na dan. Naš narod je polnovreden, je dozorel, poln življenja in ne bo povesel oči pred italijanskim. Kdor nas stavi pod nje, ta je zasramovalec našega ljudstva kdor nas drži za manjvredne, tega odrinemo od sebe.

Ne zapravljajte energij.

Kdor nas pa hoče potučiti, tega proglasimo za nasprotnika našega rodu, za oskrnievalca grobov naših mater in kosti na ših očetov, tega napovemo boj. Kajti našo čast smo vajeni braniti odločno, neupogljivo, zvesto do konca. Če položi kdo sekuro na naš duševni obstoj se žrtvam ne umikamo.

Mali smo, a je ni sile in ni oblasti, ki bi nas ubognila, da bi prodali svojo dušo. Zato je edino pametno, opustiti vsako misel na raznarodovanje. Zapravljali boste energije zastonj, trabili čas po nepotrebnem. Vplili boste v naše plemo le globo-

ko sovraštvo, ki ga mi ne maramo, ker je veliko socialno zlo. Če hočete, da v državi sodelujemo, da se z italijanskim ljudstvom trajno sporazumemo, izbijte si iz glave za vedno in vekomaj idejo raznarodovanja. Kajti naš slovenski značaj je le v naši, popolnoma naši oblasti. Vzeti nam ga ne more

nihče, če ga sami ne izdamo in prodamo. Mi sami smo torej nad seboj gospodarji in nihče drugi! Državno misel smo si osvojili in si jo bomo čedalje bolj, toda vsa posvetna sila, ki jo imate, vsa zvišča in vse vabe, ne bodo nikdar zrušile slovenske duše našega ljudstva.

Kako smo postali Furlani.

V četrtek zvečer je padla v Rimu odločitev o razkosanju naših krajev. Ker je odlok zgodovinske važnosti za Slovence in Hrvate v Italiji, poročamo o vsej stvari obširno v »Goriški Straži«.

Mussolini je predlagal in ministri so sprejeli za nove pokrajine sledeče meje:

1. Južno Tirolsko tvori eno pokrajino z glavnim mestom Tridentom. Obstajata do iz 10 okrožij. Okrožje Ampezzo se odcepi in priključi pokrajini Belluno. Ravno tako se odcepijo prebivalci v Val d'Astico in priključi pokrajini Vicenzi.

2. Zader tvori z okolico eno pokrajino.

3. Enotna furlanska pokrajina z glavnim mestom Vidmom bo obstajala iz videmske pokrajine in goriške dežele.

Od goriške dežele se odcepita ob morski obali Gradež in

otok Morosini, ter cel sedni okraj Tržič, ki se priključi Trstu. (Oglei ne!) Tako bo vse vsa morska obal bivše Goriške razen Ogleja k Trstu!

Nadalje se odcepilo od Goriške potojnski pol. okraj, (razen vivavskega sod. okraja) sežanski sodni okraj in 4 komenske občine. (Mavinie Slivno, Šempolaj in Aurisina (mišljena je najbrž Nabrežina). Tudi pribe k Furlanski pokrajini, toda se združi s Tolmezzom.

4. Trst bo glavno mesto posebne pokrajine. Tržaško pokrajino bodo tvorili razen mesta Trsta in okolice: tržiški sodni okraj, Gradež, otok Morosini, postonjski pol. okraj (razen bistriškega in vivavskega sodnega okraja), sežanski sodni okraj in imenovane 4 komenske občine: Mavinie, Slivno, Šempolaj in Nabrežina. Razen

Jules Verne:

ČRNA INDIJA

ROMAN.

Prosto poslovenil Z. Z.

Izčrpan premogovnik je nalikoval truplu ogromnega mastordona, ki so mu odvzeli vse za življenje potrebne organe in mu pustili le okostje. V zemlji je ostalo le še nekaj dolgih lesenih lestev, ki so omogočale dohod v rudokop skozi yarow-jamo.

Poleg tega so na prejšnje življenje spominjale stavbe, ki so služile delavcem za prebivališča, a so zdaj bile zapuščene in osamljene kot sosedne jame, ki so tvorile ves aberfoylski rudnik.

Takrat je bil žalosten dan, takrat ko so rudarji poslednjič zapustili svoje jame, ki so v njih toliko let prebivali in delali.

Inženjer James Starr je zbral okrog sebe tisoče delavcev, to pridno in delavno rudniško ljudstvo. Vsi: kopači, voznički, vzpenjači, nakladači, tesarji, cesarji, plezalci, sprevodniki, kovači, ključavničarji, možje, žene, starčki, skratka vsi rudarji so se zbrali na veliki dvorišču dorhartske jame, ki je bila nekadaj tako bogata zaloga premoga.

Ti dobri ljudje, ki jih bo zdaj skrb za vsakdanji kruh razkropila na vse strani, ti, ki so rod za rodom toliko desetletij preživeli v starem Aberfoylu, ti so zdaj čakali le še na poslovilne inženjerjeve besede. Družba jih je nagradila z izkupički tekočega leta. Sicer ta vsota ni pomenila kdovekoliko, kajti stroški so skofo dosegali dobiček, vendar jim je dala možnost življenja vsaj dotlej, da dobe kako novo službo v sosednjih rudnikih.

James Starr je stal pred vrati prostorne orodjarne, kjer so toliko let brneli in šumeli prevažni stroji. Simon Ford, nadpaznik dorhartske jame, takrat petinpetdesetletni mož, in nekaj drugih paznikov in naddelavcev, je tvorilo okrog inženjerja žalosten polkrog.

James Starr se je odkril in se ozrl po rudarjih, ki so držali čepice v roki in bili zatopljeni v najtišji molk.

Ta prizor slovesa je bil obenem ganljiv in vendar tudi veličasten.

»Priatelj«, je začel inženjer, »udarila je ura ločitve. Aberfoylski rudnik, ki nas je družil toliko časa v medsebojnem delu, je usahnil. Najskrbnejše izsledovanje ni niti najmanjše žile odkrilo in iz dorhartske jame ste izkopali poslednji kos premoga!«

Pri teh besedah je pokazal James Starr rudarjem košček premoga, ki je še ostal v enem vozičku.

»Priatelj«, je inženjer nadaljeval, »ta kos je podoben poslednjemu teslescu krvi, ki se je nekoč pretakala po žilah Aberfoyla. Spravili ga bomo kot smo tudi prvi kos, ki je prišel pred sto petdesetimi leti iz tega rudnika. Med tema dvema kosoma premoga leži tako pestra zgodovina: o, koliko rodov se je v teh rudnikih že izmenjalo! In zdaj je vsega — konec! Poslednje besede, ki jih vam govori vaš inženjer, so besede k ločitvi! Ta jama, ki je sedaj izčrpana, vam je dajala življenje! Delo je bilo — res, da — grenko in trdo, toda bilo ni za vas brez prednosti. Vsa ta naša velika družina se bo razšla in ne upam si misliti, da se še kedaj tu sestane kot zdaj. Toda vseeno ne pozabite, da smo toliko let živeli složno skupaj in da je vsakega aberfoylskega rudarja častna dolžnost si medsebojno pomagati. Tudi vaši prejšnji gospodarji se vas bodo spominjali, saj se ljudje, ki so toliko časa delali ramo ob rami ne morejo medsebojno odtujiti. Tudi poslej bomo mislili na vas in kamorkoli se boste obrnili, vas bomo priporočili! Bodite srečni, prijatelji, Bog bodi z vami!«

tega se priključi Trstu istrski okraj Milje.

5. Istra tvori eno pokrajino z glavnim mestom Pulo in ne več Porečom. Odcepi se Milje, prikloni na bistrski okraj.

POSREBATI NAS HOČEJO KAKOR MLEKO!

Ko so tako položili nove pokrajine na mizo in jih prerezali na vse strani, se je oglašil Mussolini še enkrat k besedi in povedal, zakaj je bilo potrebno tako ravnanje.

Prvič je zahtevala to večina Italijanov v Julijski Krajin, drugič se je tako ustvarila tržaška pokrajina, ki obsega morski breg od Tržiča do Mili. Trst naj nadzoruje potom železnice Postojna - Sežana - Trst Slovence svojega ozemlja, do katerih bo morala vršiti zgodovinsko nalogo, da jih vsrka, ali po domače poitalijanči.

Tretjič je bilo potrebno ustvariti enotno furlansko pokrajino »za modro obmejno politiko, ki je za Italijo velikanske važnosti.«

»Vsrkanje (potuičenje) enotnega in mnogoštevilnega slovenskega prebivalstva in nemškega prebivalstva v trbiškem okraju bi se ne moglo izvršiti v majhni pokrajini, kakor bi bila goriška« — je rekel Mussolini — ker bi bil tam italijanski živeli kvečjemu le enako močen kakor tujerodni. Z ustanovitvijo velike pokrajine na prav lahko naprej vidimo, da se bo tujerodno prebivalstvo dalo vsrkati, ker se bo nahajalo v upravnem življenju v popolni manjšini. Gorica na drugi strani ni bila nikdar glavno mesto pokrajine. Pod Avstrijo je imela tako zvane avtonomije in dež. zbor, toda ostala je vedno glavarstvo, to je podprefektura. Taka pokrajina bi bila v oblasti tujerodcev in bi značila narodno in vojaško šibkost naše meje. Gorica bo pa kljub temu ohranila poveljništvo vojaške divizije in vse druge podrejene urade. Da pa more rešiti ono posebno nalogo, ki jo ji je prisodila nova zgodovina Italije, bo vlada poskrbela, da se v mestu ustanovijo, oziroma razvijejo razne važne kulturne in tehnične naprave. Tako bo postalo mesto važno središče za širjenje italijanstva.«

Predsednik je na koncu poudarjal, da je morala stati pri reševanju tega vprašanja na prvem mestu edino le skrb za najvišje državne koristi.

»Pozneje, ko bo nonarodovanje (poitalijančevanje) narodnih manjšin — in s pomočjo naše tisočletne kulture bodo pri tem potuičevanju živahno sodelovali vsi Italijani, v prvi vrsti pa oni, ki stoje danes okoli vlade — ko bo torej raznarodovanje teh manjšin že velikopotezno v teku, se bodo če treba spremenili današnji sklepi, danes pa bodo morali vsi iskreno in vdano izvršiti sklepe, ki jih napravi vlada.«

„Goriška Straza“ v vsako slov. hišo!!

Kaj se godi po svetu.

Zadnjič smo poročali, da so se zbrali v Parizu zastopniki velikih evropskih držav, da se zmenijo glede nemške odškodnine.

Zastopnik Anglije se je vzdignil in je rekel: »Mi hočemo da nam plača Nemčija 100 tisoč milijonov zlata odškodnine. Tega strašnega denarja Nemčija ne more plačati. Neumno je, da zahtevamo od reveža več, kakor sam ima. Vi veste, da iz praznega žepa ni mogoče jemati denarja. Bodimo torej pametni in znižajmo odškodnino na polovico. Potem pa dajmo Nemcem tudi nekaj oddiha. Štiri leta naj ne plačujejo nič, da se v tem času okrepijo, nekaj zaslužijo in za nas shranijo. Če hočete, da vam krava daje mleko, ji morate dovoliti, da se napase in najé. Mi med seboj pa si dajmo črtati vse dolgove. — Napravimo čiste račune. Angleži so pripravljene zbrisati ves dolg, ki ga ima pri nas Francija in Italija. Niti vinarja mi ne boš več dolžan, ti Francoz in Italijan. Glej, zato pa zahtevam le eno: tistih 1000 milijonov zlata, ki si jih ti Francoz zastavil pri meni v Londonu med vojno, jih spravim jaz v žep. Ravno tako si obdržim tistih 500 milijonov zlata, ki si jih prinesel med vojno ti Italijan v London, da ti sem izplačal posojilo, ko si bil v stiski. Mislim, da sta lahko zadovoljna, kajti dolžna sta mi vendar dosti, dosti več kakor 1500 milijonov. Udarita torej v roko.«

BIL BI RAD GOSPODAR EVROPE.

Zastopnik Francije je roko odbil, in skočil po koncu: »Nič ne bo iz tega! Tistih 1000 milijonov ne smeš vzeti. Denar ti vrnem, ko preimem nemško odškodnino. Nemci naj plačajo, saj so oni vojne krivi. Da pa pridejo malo k sebi, dovolimo jim 2 leti počitka. Da nas pa ne bodo vodili za nos, zasedem jaz takoj nemško rursko kotlino, ki je bogat in zanesljiv zastavek. Potem bom imel šele mirno srcé.«

Tako je govoril Francoz. Toda imel je pri tem skrite misli za ušesi. Francozi bi bili radi gospodarji vse Evrope. Nemcem so vzeli Alzacijo-Loreno in prišli tako v posest velikanskih rudokopov železa in premoga. Delali so tudi na vse kniplje, da je prišla Šlezija, ki ima velikanske rudnike v roke Poljakov. Poljaki pa so podložni Francozom in kar je dobila Poljska, je prišlo prav za prav v roke Francije. Tako je preстал Francoz gospodar neizmernega bogastva premoga in železa. Kdor pa ima premog in železo prikazuje nad vsem industrijskim življenjem. Že danes ima Francoz strahovito oblast v Evropi. Manjka mu še rurska kotlina, ki je ena največjih zakladnic premoga na svetu. Polne poželenja se obračajo njegove oči že leta proti rurski kotlini. Če zasede to zemljo, potem je gospodar industrije vse Evrope. Lisjak si misli, da je sedaj dana lepa prilika in zato pritiska z vso silo na zavezničke.

Anglež, ki ni neumen, pa ne sliši dobro na to uho, in zato je vстал in rekel: »Ne bodimo otroci! Kako hočete gospodarsko okrepiti Nemčijo, če ji vzamete najbogatejšo pokrajino države? Ne igravimo se slepo miš! Jaz sem proti zasedbi!«

DEŽELA SUŽNIEV.

Nemec pa stoji ob strani in gleda mrko. Za njegovo kožo, gre, pa mihče ga ne vpraša, kaj on misli. Strašne so svote milijonov, ki jih mora plačati. Kako naj pride Nemčija do denarja? Samo ena je pot, ki je odprta. Država mora nalagati prebivalstvu silovite davke, da pride do denarja. Čim večja odškodnina, tem huiši davki. In kdo jih plačuje? Vsi po vrsti, bogati in reveži. Toda bogataš si že zna pomagati, njemu ni treba stradati. Najhulše trni ubogo ljudstvo, ki si mora trgati kruh iz ust, da plača Francoze in Italijane.

Nemški delavci imajo dvakrat nižjo plačo kakor njihovi tovariši na Francoskem. Kmečki in delavske žene stradajo, njihove družine se zvijajo v črni bedi, nedolžni otroci in starčki mrejo samo zato, da pridejo Francozi do zlata. Na tem zlatu je nalepljena kri nemškega delavnega ljudstva. Velika, izobrazena 70 milijonska država se trudi in dela za žive in mrtve v korist tužcev. Sedaj pa pride Francoz in ji noče ugrabiti kar najbogatejši del njegove zemlje.

Italija je topot potegnila z Francozom. Tudi Italijan, je mrcina, da te treba Nemcu zasedi rursko kotlino. Vzdignil se je in rekel: »Potrebno je, da stodimo Nemcu/ na prste. Zahtevam, da mi plača vojno odškodnino. Če se mara ga moramo lopniti po glavi. Mojih 500 milijonov zlata, ki sem jih založil v Londonu, pa ne boš vzela ti Anglež.«

Nemec naj torej plača, zaveznički sami si pa ne marajo plačati medsebojnih dolgov. Lep zvel za Nemce!

SESTANEK SE JE RAZBIL.

Ko je slišal Anglež te stvari, ga je zgrabila ieza in je udaril po mizi: »Meni se zdi vse že preneumno! Jaz vzamem klub in grem domov. Zbogom, delajte, kar hočete«. Vzel je kovček in odpotoval. Talko se je zopet razbila ena konferenca. Toda nikdar se niso še tako hudo skregali. Anglež je odšel in ostala sta Francoz in Italijan sama.

Poklicala sta k sebi še Belgijca in tako so se v treh začeli razgovarjati: »Kaj hočemo zdaj napraviti?« Francoz reče: »Dajmo Nemca udariti. Treščimo tako, da bo pomnil.«

»Dobro! Izvrstno!« sta prikimala Italijan in Belgijec. In tako bo v kratkem najbrž korakala francoska vojska v rursko kotlino. Tisoči bajonetov se bodo zablščali v teh nemških krajih.

Italija se ne bo vdeležila pohoda, pač pa bo podpirala Francoza in so odobrvala njemno delo doma. Sedaj pogovo delo. Sama ima namreč

pravila svoje finance, preureja svojo armado in obnavlja notranji red. Vlada se praska za ušesi, kajti miru še noče biti. Fašisti še zmirom tolčejo s palicami svoje nasprotnike, jim dajejo ricinovega olja, razbili in požgali so več delavskih združenj. Kraljevi stražniki še vedno demonstrirajo po ulicah proti vladi. V Tripolitani se je uprlo domače prebivalstvo in šlo z orožjem proti ital. vojski.

Tudi Jugoslavija se peča v glavnem z notranjimi razmerami. Po vsej državi se je začel volivni boj. Stranke so izdale proglose na ljudstvo in vsaka izpoveduje volivcem svoj program. Največje vprašanje je avtonomija in centralizem. Najbolj vplivna stranka so radikalci gospoda Pašiča. Drugi so demokrati. Tudi v teh dveh strankah vstajajo ljudje, ki so proti centralizmu. Ta volivni boj je neizmerne važnosti, ker misli Radič po volitvah v parlament. Do danes njegova stranka ni hotela niti prestopiti praga belgrajskega parlamenta. Isto so napravile tudi druge hrvatske stranke, tako da je bil jugoslovanski parlament brez Hrvatov. Ko pride Radič v Beograd, bo to zgodovinskega pomena, kajti tedaj bo šele jugoslovanski parlament pravi zastopnik Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Sporazum v Istri.

Kakor znano, je nastal na občnem zboru v Kozini razkol v istrski politični organizaciji. Po leg edinega istrskega glasilca »Pučkega prijatelja« je zagledal luč sveta nov tednik »Stara Naša sloga«. Lista sta se začela hudo napadati in spor je postal vedno bolj oster in globok. En del Istranov, ki je bil zastupil občni zbor v Kozini, je odpoklical svoje zastopnike iz političnega društva »Eдинosti« za Trst in Istro ter zahteval za Istro samostojno politično organizacijo ki naj bi bila popolnoma neodvisna od tržaškega vodstva. Zato so Istrani okoli »Pučkega prijatelja« obnovili »Politično društvo za Hrvate in Slovence v Istri« ter začeli organizirati Istro brez ozira na Trst. Skupno vodstvo čez vse Slovence in Hrvate v Italiji naj prevzame Narodni svet za Istro, Trst in Goriško. Toda ostali del Istranov se ni maral ločiti od Trsta in je vztrajal še naprej v skupnem društvu »Eдинosti« za Trst in Istro.

Razkol je postal čezdalje bolj resen. Tedaj pa so se pojavili v Istri in tudi na Goriškem možje, ki so bili mnenja, da se mora spor v Istri premostiti in so zahtevali, naj pride zopet do sporazuma. Končno so se začela med obema strankama pogajanja, ki so trajala precej dolgo in so bila dokaj težavna. Danes javliamo naši javnosti veselo vest, da se je po daljšem delu sporazum posrečil. Istrski struini sta sklenili dogovor in stopili zopet v skupno organizacijo. Podlaga, na kateri temelji sporazum, je sledeča: 1. »Pučki prijatelj« in »Stara Naša sloga« se ukineta in izdajal se bo zopet skupen list, ki se bo imenoval »Ri-

ječ. To je bilo zelo potrebno, kajti v naših razmerah ne smemo cepiti moči. En list za vsako deželo zadostuje popolnoma. Sicer mora propasti eden ali drugi ali pa oba. 2. Nadalje se ustanovi za Istro samostojna politična organizacija, v katero stopijo vsi Istrani brez razlike. »Društvo za Hrvate in Slovence v Istri« postane torej skupna organizacija obeh struj. V

odboru bosta zastopani obe struji v enakem številu. 3. Ustanovi se »Narodni svet« za Istro, Trst in Goriško.

Pozdravljamo iz vsega srca pametni korak, ki so ga napravili naši istrski bratje. Želimo da bi samostojna pol. organizacija za Istro lepo uspevala in strnila vrste istrskega ljudstva v trdno in nezlomljivo enoto.

KAJ JE NOVEGA NA DEŽELI.

Velika nesreča v Ložicah pri Plaveh. V soboto 6. t. m. okoli 11. ure dopoldne se je začelo v Plaveh močno grmenje, ki je v krogu enega kilometra pretreslo vse hiše, razbilo šipe in celo odneslo streho hišici železniškega čuvaja. Nato se je v bližini postaje, tam kjer se nahajajo skladišča granat dvignil iz tal gost dim, kakor da bi izbruhnil vulkan. Na vse strani so leteli kosi železa. Postajenačelnik je takoj telefonično poklical pomoči iz Gorice, odkoder so takoj odposlali poseben vlak z osebjem zelenega križa, 100 železničarji, številnimi vojaki in zdravniki. Ko so dospeli na lice mesta, so se takoj lotili pogumno rešilnega dela. Pod razvalinami so našli grozno razmesarjeno truplo nekega 27-letnega Lucijana Gruzetiča iz videmske pokrajine. V razdalji nekaj metrov je ležalo drugo truplo Lorenca Corro iz Benetk, čigar roka so našli 600 metrov oddaljeno od mrtveca. Razen tega so ubili drobci razstreljenega železa delavca Kristijančiča. Težko ranjenih je bilo 5, katere je Zeleni križ koj obvezal in jih pripeljal v Gorico.

Nesreča je nastala na sledeči način: Ko je delavec Gruzetič prenašal šrapnele iz enega skladišča v drugo, mu je vsled prevelike teže padel 305 mm šrapnel z ramen na tla ter zadel ob dva manjša šrapnela, ki sta takoj povzročila eksplozijo. K sreči je bilo v soboto praznik, tako da je bilo zaposlenih pri prenašanju šrapnelov samo 5 do 6 delavcev mesto 30 kakor ob delavnikih. Imena težko ranjenih so: Ivan Batti 31 let star iz Bologne, Spiridijon Landec 23 let star iz Dalmacije, Klarin Treber 23 leten iz Bologne, Tomaž Matezic 20 leten iz Zadra pismonoša v Plavi. Več drugih je lahko ranjenih.

Zakriž, Čerkno. V nedeljo 14. t. m. vprizori mlado društvo »Zarja« v Zakrižu svojo prvo veselico. Igrala se bo veseligrada: »V Ljubljano jo dajmo« in burka »Ženin Jakob«. K obilni vdeležbi so vabljeni vsa bratska društva.

IDRIJA. Zelo je vznemirila naše mesto novica, da se podprefektura odpravi in prenese v Tolmin, oziroma celo v Trbiž! To bi bil hud udarec za mesto, rudnik in ves okraj. Naša zaokrožena idrijska deželica mora imeti upravno oblast v naravnem središču, v mestu Idriji. Bila bi velika gospodarska škoda, ko bi Idričani mo-

rali hoditi v oddaljeni Tolmin v vseh neštetihi zadevah politične in občinske uprave. Naše močno industrijsko središče bi padlo glede državnih uradov na stališče navadne vasi. — Da opozorimo vlado na škodljive posledice, ki bi nastale, če se podprefektura odpravi, so se zbrali župani idrijskega okraja na nujno posvetovanje. Sestavili so spomenico na viceprefekta v Gorici in na kralj. prefekturo v Trstu. V spomenici so zbrali župani vse razloge, ki govorijo za ohranitev podprefektore v Idriji. — V sredo 4. t. m. se je podalo pod vodstvom mestnega župana Karla Trevena posebno odposlanstvo h državnim oblastvom Deputacijo so tvorili župan godoviški g. Gruđen, župan občine Dole, g. pl. Premerstein in mestni tajnik Srečko Kogoj. Deputacijo je predstavil dr. E. Besednjak viceprefektu Piomarti v Gorici. Župani so razložili viceprefektu položaj. Viceprefekt jim je dal zagotovilo, da bo njih želje priporočil vladi. Popoldne se je deputacija županov v spremstvu poslanca Ščeka predstavila tržaškemu prefektu Crispo - Moncadi. Župani so naslikali prefektu težavni položaj, ki bi nastal v idrijskem okraju, ko bi se podprefektura zatrla. Po daljšem razgovoru je prefekt izjavil, da podprefektore ne misli odpraviti. Tako se je energični akciji županov posrečilo, da enkrat podprefektura v Idriji ostane.

BENEŠKA SLOVENIJA.

Fašisti in olje.

Tudi na Beneškem so začeli fašisti razpečavati svoj dobro znani špicerijski liker. Dne 29. decembra se je peljalo dvanajst omenjenih zdravnikov skozi Šempeter. Izstopili so v Petjagu in poiskali delavca Mavra. Nanj so pritiskali kakor z drugimi v enakih slučajih toliko časa, dokler ga niso spravili do tega, da je izpil pripravljeno mero olja. Palice in samokresov niso rabili, le eno bombo so vrgli v bližino hiše gospoda Mavra, pa — brez škode.

Istega dne so šli tudi v Azlo iskat delavca Ignacija Pasona. Iztaknili so ga v tovarni cementa v Mjersi ter ga s samokresi v roki pripeljali na njegov dom. Tam se je razvila prava bitka. Ker Pasonova žena ni pustila, da bi njen mož pil olje ter ga je z kozarcem vred tresčila v glavo nekemu fašistu, so jo dobro oklofutali in zaprli v hišo. Duhovita žena je skočila skozi okno na dvorišče, zgrabila

drugo časo olja ter jo tresčila proti fašistom. Na to je nastala strašna zmešnjava, v kateri so imele besedo palice in klofute. Vsa vas je prihitela na pomoč sovaščanu. V mežežu so tudi streljali, posebno proti sedemdesetletnemu stricu, ki ga pa k sreči niso zadeli. Najbolj so bili obdelani stric in nekoliko gospodičen. Fašisti so se poslovili s tem, da so razstrelili bombo, ki pa ni storila velike škode.

Tako so hoteli tudi pri nas naznaniti nastop nove civilizacije!

KOJSKO.

V našo faro se je naselil prepir. Prej smo živeli mirno in složno, kakor tovariš s tovarišem. Nesreča pa je hotela, da se je med nami pojavil mož, ki je precej domišliav in so se mu zato zacedile sline po županskem stolcu. Ta županski kandidat je Giovanni Sfiligoj, nekoč Slovenec, navdušen sokol, in za časa okupacije strahovit narodnjak, ki je iz navdušenja skakal na mize in govoril ognievite govore: nato je postal po fašistovski revoluciji v eni noči fašist. Luč svojih idej je raznašal tužji po Furlaniji, kjer je nastopal kot fašistovski govornik na laških shodih ter nepooblaščen govoril v imenu »nepreglednih« množic briških fašistov. Delovanje njegovega fašija je bilo tako vzorno, da ga je moralo goriško vodstvo kratkoma razpustiti. Tudi konzulu Heilandu se je zablistalo, da vodi fašista Giovannija pri njegovih številnih premembah sebični nameni in sicer to pot poželjenje po županskem stolcu. Ker je varen neprestanih sprememb, svetujemo gospodu Giovanniu, naj gre, kakor je hodil prej na mizo, sedaj pod mizo, da se skrije pred kojščansko iavnostjo, ki je spre

gledala njegov »kremenit« značaj. V katero stranko se bo v bodoče vpisal, nam ni še znano. Sicer bi bilo najboljšje zanj, da ostane pri svojem poštarškem »štemplju«.

Koiščan.

ŠTEVERJAN.

Umrl je pretekli teden v bolnišnici v Gorici Anton Trpin, ki je bil 40 let kolon pri baronici Tacco. Vrlemu možu naj sveti večna luč!

Lokve nad Gorico. Od nas se malokdaj kaj čuje. Marsikdo bi mislil, da spimo spanje pravičnega, ker ni nikakšnega glasu od naše gorske vasice. Pa ni tako! Tudi mi se prav pridno gibljemo. Pretekli mesec nam je »Bralno pevsko društvo« priredilo Miklavžev in Silvestrov večer, ki je nam nudil mnogo lepe in poštene zabave. Našo »Bralno pevsko društvo« se sedaj prav sijajno razvija. Pri tem ima največ zasluge: gosp. učitelj Vižin, ki neumorno deluje pri našem društvu, bodisi s poučevanjem petja, ali z drugim poukom. Odkar se je porodilo pri nas društveno življenje, beležimo velik uspeh na kulturnem in gospodarskem polju.

Mladina je začela bolj resno misliti in se zavedati sedanjega važnega časa, da je treba z bolj resno in trezno živeti in delati, da pridemo enkrat, do boljše bodočnosti. Zato pa stavimo vse upe v našo mladino, da bo šlo po načrtani poti naprej, ki bo v dobrobit celi naši vasi. Da razširimo po domovih narodni tisk, bomo začeli nabirati naročnike za »Goriško Stražo«. Slovenski časopis, slovenska knjiga in slovenska pesen mora priti v vsako našo hišo!

Naša občinska in deželna zakonodaja odpravljena.

Na seji ministrskega sveta od 4. januarja je stavil Mussolini predlog, naj se razfegnejo na naše kraje, vsi občinski in deželni zakoni, ki veljajo v stari Italiji. Ministri so predlogu pritrdili. S tem so razveljavljene vse naše postave, na katerih so slolele občine in dežela. Naši župani se bodo morali pokoriti novim zakonom, ki so jim še nepoznani. Našega starega deželnega zbora in odbora ni več. S tem je dokončana vsa naša deželna in občinska avtonomija. To je eden najlepših darov, ki nam jih je dala fašistovska vlada.

Ker pa ni mogoče izpeljati novih postav kar v 24 urah, je vlada izdala posebna določila za prehodno dobo.

DEŽELNE VOLITVE V 3 MESECIH.

V Italiji imajo tudi neke vrste deželnih zborov in odborov, a so brez moči in vpliva. Oblasti imajo toliko, kakor kakki povečani cestni odbori. Imenujejo jih »deželne svete«. Ministrski svet je določil, da morajo vršiti volitve v ta deželni svet v teku treh mesecev. Občinske volitve se bodo vršile samo v tistih občinah, kjer je

starešinstvo zgrubilo 2 tretjini svojih članov. Pri nas pridejo torej v poštev občine v katerih so bili občinski sveti s silo razpuščeni, ali so pa pod pritiskom sami odstojili. Vlada je izdala tudi posebna določila, ki se nanašajo na občinske tajnike. Razglašeni so pogoji, pod katerim sme kdo postati občinski tajnik.

Dokler ne stopijo novi zakoni v popolno veljavo, vodijo deželno upravo izredni deželni odbori. Na Goriškem, in sicer edino na Goriškem, je bil deželni odbor našilno razbit in zato bo vodila pri nas deželno upravo izredna komisija, ki jo imenuje vlada. Ta komisija bo izvolila iz svoje srede nekaj članov za deželni odbor in upravni odbor. V Italiji obstajata namreč dva odbora: upravni odbor in deželni odbor, v katerih sedijo poleg voljenih članov tudi zastopniki vlade. O tej poselnosti bomo govorili v prihodnjih številkah »Straže«.

Tako je torej fašistovska vlada vničila vse naše ljudske svoboščine in se ni pri tem prav nič zmenila za voljo prebivalstva. Skleпали so o nas brez nas in proti nam.

Širite naš list!

DNEVNE VESTI.

VOJAŠKA SLUŽBA SE PREUREDIL.

Pred vojno je trajala vojaška služba v Italiji, 2 leti. Po vojni, in sicer leta 1920 se je znižala vojaška služba na 8 mesecev. V resnici pa je ostal letnik 1901 20 do 22 mesecev in letnik 1900 celo 33 mesecev v vojaški službi. Zato je pozneje minister Gasparotto izdal odlok, da morajo državljani služiti pri vojakih mesto 8 mesecev eno celo leto. Te dni pa je fašistska vladar zvišala vojaško službovanje na 18 mesecev. Zato pa je vlada uvedla sledeče olajšave: 1. tisti fantje, ki so imeli iz različnih vzrokov doslej pravico do 3 mesečnega službovanja, bodo popolnoma prosti vojaščine; 2. pri naborih ne smejo biti komisije več tako stroge kakor do sedaj in ministrstvo lahko pošlje one fante, ki že služijo, na stalni dopust; 3. vojno ministrstvo sme skrajšati službeno dobo vsem onim vojakom, ki so v službi dobro napredovali, ali se nahajajo v posebnih družinskih razmerah; 4. razen tega bo ministrstvo dajalo krajše in daljše dopuste vojakom-kmetom za časa setve, žetve, oranja in sploh poljskih del, ako bodo to zahtevale posebne družinske razmere v poklicanca.

Mi smo odločni nasprotniki povišanju vojaške službe!

KDOR ZIDA NOVO HIŠO, JE PROST VSEH DAVKOV IN DOKLAD.

Ministrski svet je v petek zvečer sklenil izdati odlok, s katerim bo vlada pospeševala in podpirala zidavo novih hiš. Kdor začne, oziroma je začel zidati in dozida novo hišo med 30. junijem 1922 in 30. junijem 1925, ta bo prost vseh hišnih davkov in vseh deželnih in občinskih doklad za dobo 25 let. Hiše smejo zidati zasebniki, družbe vseh vrst, tudi zdruge, so pa prosti davkov in doklad le tedaj, ako služijo hiše za stanovanja civilistom, ako so v njih gostilne, uradi ali prodajalne. Davka je tudi prost, kdor že obstoječo hišo zviša, v imenovanem času. Trideset let bodo proste davka občine z več kakor 10 tisoč dušami, ako zidajo hišo brez državne podpore, torej izključno s svojim denariem. Ta odlok je podpisal kralj v soboto.

Osebna dohodnina.

Med najbolj krivične in nečloveške davke spada danes osebna dohodnina. Sam na sebi je sicer ta davek pameten in so cialno pravičen, toda kakor se sedaj v novih pokrajinah odmerja in iztirjuje, je postal pravi bič našega ljudstva. Osebna dohodnina leži na našem kmetu, obrtniku in uradniku kakor silovita teža, ki vse skupaj ugonablja. Zakaj je postal tu dober davek tako neznošen in krivičen? Edino in samo zato, ker je neobdačen minimum iz predvojnne dobe ostal do današnjih dni neizpremenjen. Kdor je imel v prejšnjih časih 1600 kron letnih dohodkov, ta je moral plačati do-

Stanovanja se bodo prosto oddajala.

Vlada je izdala odlok, ki določa, da se smejo od 1. julija 1923 dalje stanovanja dajati prosto v našem, prosto odgovodovati ter najemina zvišati. V izrednih slučajih se morajo obstoječe najeminske pogodbe, in sicer od leta do leta podaljševati. To podaljšanje sme trajati kvečjemu do 30. junija 1926. Po tem času nastopi popolna in brezpogojna najeminska svoboda. Za slučaje, kjer zahteva najemnik v zmišlu tega odloka podaljšanje obstoječe pogodbe, je ustvarila vlada razsodišče, obstoječe iz treh članov: iz zastopnika najemnikov, iz zastopnika hišnih gospodarjev in sodnika okraja, ki predseduje.

TUDI V ITALIJI VERSKI POUK.

V starih pokrajinah ne poznajo verskega pouka v šoli. Zdaj pa izjavlja naučni minister Gentile, da je on, ki je že od 1. 1907 branil veronauk v šoli, prepričan, da more samo ono ljudstvo postati veliko in samo oni narod močan, ki ima verski svetovni nazor. Da se to doseže, je treba otroke poučevati o verskih naukih. Minister Gentile pravi, da sicer ni aktiven katoličan, da pa vendar spoznava, da je treba deco vzgojevati v verskem duhu. Ker eden izmed temeljnih vzrokov, da je nastalo razsulo v duhovih Italije je ravno to propadanje in omalovaževanje verske vzgoje. Zato hoče naučni minister predložiti zakon, da se obvezno poučuje veronauk. Oni očetje, ki bodo želeli, da se otroci ne vdeležujejo veronauka, bodo morali pismeno prositi za oprostitev.

Polnoletnost znižana na 21. leto. Izšel je vladen odlok, ki določa, da se v novih pokrajinah polnoletnost ne doseže več šele z dopolnjenim 21. letom, temveč že s končnim 21. letom starosti, kakor velja to v ostali Italiji. Glede poroke sinov pa ostana še nadalje v veljavi določilo, da je do dopolnjenega 25. leta potrebno dovoljenje legitimnega očeta, in se hoče sin oženiti. Odlok stopi v veljavo 5. februarja.

vržen osebni dohodnini vsak berač. Kje najdeš danes človeka v deželi, ki ne zasluži na leto več kakor 1600 lir? Tako morajo vsi, prav vsi od kraja pod davčni vijak dohodnine. Revni kmetje, baitarii, nižji uradniki, ki družino komaj preživljajo, ki večkrat stradajo, so podvrženi neusmiljenemu davčnemu pritisku in ni je sile na svetu, ki bi jim mogla pomagati. Kje je neobdačeni eksistenčni minimum? Saj stoje njihovi dohodki globoko pod mejo življenske možnosti! Vrhu tega zahtevajo davkarje od teh revežev, da plačajo tudi dohodnino za nazaj, večkrat za več let nazaj. So med nami kmetiči, katerim je predpisala davkarja do 10 tisoč lir dohodnine! Pomisliti moramo namreč, da pridejo k državnemu davku navrh še številne doklade. Če hoče plačati tak kmetič predpisan davek, je to tako, kakor da bi si zadržnil vrat z vrvjo. Mnogo slučajev poznamo, ko bodo kmetje šli naravnost s svojim posestvom na boben, če odštejejo predpisani davek.

KJE JE POT REŠITVE?

Na splošnem smemo torej trditi, da se naš kmetijski stan v par letih vniči, če se ta krivica ne odpravi. Kje naj iščemo izhoda, kako naj si pomagamo? Edino orožje je odločna akcija davkoplačevalcev. Treba je pritisniti na vlado, da zviša življenski minimum na 8000 do

9000 lir. Edino ta meja je danes pravična.

Pri posvetovalni komisiji v Trstu se je bilo svoj čas posl. Podgorniku posrečilo, da se je dvignila davčna meja na 6000 lir. Toda tistega sklepa vlada ni še do danes potrdila in najbrže je romal v pozablienje.

Naša pol. organizacija v Gorici je osebno dohodnino večkrat pretresala in prišla do zaključka, da moramo Slovenci nastopiti v tej stvari skupno z vsemi davkoplačevalci dežele. Edino tak nastop more roditi uspehe. Zato je organizacija naročila drju Besednjaku, naj stopi v stik z vsemi italijanskimi strankami in organizacijami, da jih pridobi za skupni nastop. Dr. Besednjak je imel sestanek z zastopnikom furlanske »Agrarne zveze« drjem Sturunilem, ki je v imenu svoje organizacije pristal na predlog Slovencev. Nato so se vršili razgovori z drjem Pettarinom, zastopnikom It. ljudske stranke, z drjem Luzzatom, ki zastopa ital. fašistovsko stranko, z inž. Villanijem, tajnikom Ital. kmetijske stranke i. dr.

Te dni se vrši prvi sestanek zastopnikov vseh strank. Slovenci bodo stavili predlog, da se 1. zviša neobdačeni minimum na 8000 do 9000 lir, 2. da vlada ustavi pobiranje dohodnine, dokler se minimum ne spremeni, 3. da se zneski, ki so jih davkoplačevalci državi že odšteli, zaračunajo v davke za prihodnja leta, 4. da se zaostala dohodnina vsaj deloma briše.

GOSPODARSTVO.

Zanemariem del gospodarstva.

Kdor ima priliko potovati po deželi, vidi v vsaki vasi kako silno je pri nas zanemarijena ravno ona panoga gospodarstva, ki povzroča razmeroma najmanj dela in bi bila lahko za naše kraje silno dobičkonosna.

V mislih imamo perutnino. Kdo se briga pri nas za te živali? Takorekoč nihče! Navadno so kokoši prepuščene samim sebi. In kljub slabemu ravnanju ž njimi so te živalice že za tisto ubogo pest zrnja, ki ga dobe po enkrat na dan, tako silno hvaležne!

Vsak pameten gospodar ve, kako velike važnosti je danes plemo za živino. Pri kokoših in sploh pri perutnini so to skoro nikdar ne upošteva. Petelin je po navadi star gospod, ki se ženi nemoteno s svojimi sestrami in hčerami! Jasno, da mora tak zarod biti podvržen vsem mogočim boleznim, da hira in propada.

Zato mora biti prva vaša briga *skrb za plemo*, kakor pri veliki živini. Kdor skrbi za mešanje krvi z izmenjavo petelinov, bo kmalu videl veliko korist!

Za perutnino je dalje potreben *primeren kurji hlev*. Po nekod imajo lične lesene hišice, predeljene na dva dela, na zgornji in spodnji. V zgornjem delu vise primerno debele palice, ki se dajo z lahkostneti, da se lahko vsak treznotek očistijo. V spodnjem delu pa je natresen v enem

kotu droben pesek, v drugem je posoda za vodo in za zrnje, dalje slama za gnezdo. V hišici pa mora vladati silna snaga. Hišice (kurje hleve) morate snažiti vsak dan. To je delo par minut in se silno izplača!

Posebno snažne pa morajo biti posode za hrano in za vodo.

Dalje je treba vedeti, zakaj rediš kokoši: ali zaradi mesa ali zaradi jajc? Če hočem imeti od živali meso, jim moram dati eno hrano, če pa hočem imeti jajca, drugo.

Primerni kurji hlevi so važni zlasti za zimo. Če so topli, kokoši rade neso tudi po zimi, kar v gospodarstvu mnogo pomeni.

Kar smo rekli tu o kokoših, velja tudi o ostali perutnini. Kdor bo naše nasvete ubogal, se ne bo kesal. Sedaj po zimi je časa dovolj, da postavite za perutnino posebne hišice, ki veljajo malenkosten denar, a se bogato izplačajo.

Vinska kupčija v Brdih.

V vzhodnih Brdih (Števerjan, Cerovo, Kojsko itd.) se prodaja rebula po 250 do 280 lir za hektoliter. Kmetie imajo še mnogo vina v kleteh. Boljša kupčija je bila v zapadnih Brdih. Tam stane hektoliter rebule 270 do 300 lir. Za to je pa to vino nekoliko močnejše.

Cene živil v Gorici pri razprodaji na drobno so bile v soboto 6. januarja sledeče: Česnik 1.60 do 2 L;

kislo zelje 2 L; karfijoli 0.80 do 1.20; čebula 1 do 1.20; fižol navadni 2 do 2.40; kok 3 do 3.40; zimska salata 2.40 do 2.60; krompir 0.80 do 0.85; peteršilj 2.40 do 3; repa sladka 0.35 do 0.45; repa kislá 1.—; redič rúdeči 2 do 2.60; špinača 1.35 do 1.45; matavíc 1.80 do 2.20; veržote 0.40 do 0.50 za kilogram. — Sadje; 1 kg pomarjčev 1.40 do 1.60; 1 kg pomaranča 1.80 do 2.—; 1 kg kostanjev 1.50 do 1.60; 1 kg suhih fig 4 L; jabolke 1 do 1.20; orehi 3 do 4 L. Meso: góveje sprednje 7.20 L, zadnje 8.80 L; teletina sprednja 10 L, zadnja 12 L; svinjina sprednja 9 L, zadnja 11 L. Živina: volí 1 kg žive vage 3.60 do 4.10 L. Maslo: žive vage 17 do 80 L za 1 domače sveže 17 do 80 L za 1 kg; 1 liter mleka 1.40 do 1.60 L. Med v satovju 10 L za 1 kg. Trčani modri 12 L za 1 kg; skuta 4 do 5 L za 1 kg; jajca 0.70 do 0.75 komad. Seno 50 do 54 L za 100 kg; slama 20 do 24 L; oves 96 do 98 L. Drva za kurjavo 10 do 12 L za 100 kg.

Koliko je stalo življenje v Gorici leta 1922.

Če si se zapisoval mesec za mesecom cene življenskih potrebščin na papir in si koncem leta primerjal številke, si prišel do zaključka, da je v Gorici cena življenja leta 1922 neprestano padala in se dvigala. Vzemimo, da je leta 1922 stalo življenje meseca januarja 100. Meseca februarja je stalo življenje manj, in

sicer 97.75, marca še manj, to je 92.71, aprila se je nekoliko podražalo, in sicer na 93.21, maja se je življenje zopet močno pocenilo, in naša številka je padla na 87.50. Junija je naša številka kazala 87.84, julija 89.17, avgusta 88.97, septembra 90.12, oktobra 90.56, novembra 91.56, decembra 90.68. Te številke imenujemo indeksne številke. So zelo važne, ker se določuje po teh številkah draginjska doklada mnogim delavcem in uradnikom. Iz njih vidimo, da je bilo lansko leto v Gorici najdražje življenje meseca januarja, februarja, aprila in novembra. Najbolj po ceni pa je bilo meseca maja. Življenje v Trstu je bilo za nekaj točk dražje.

Vrednost denarja (valuta). Na denarnem trgu, to je na borzi v Trstu si dobil 5. januarja 1923 za 100 lir: 285.714 nemško avstrijskih kron — ali 465 jugoslovanskih dinarjev (enako 1860 jugoslov. kron) — ali 5 dolarjev in 5 stotink — ali 12 holandskih goldinarjev in 34 stotink — ali 26 lir v zlatu in 17 stotink — 169 čeških kron in 49 stotink — ali 1.08 angleški pfund šterlinov — ali pa švicarskih frankov in 56 stotink — ali 72 francoskih frankov in 29 stotink — ali pa 76 belgijskih frankov in 92 stotink — ali 125.000 ogrskih kron.

je bila prej članica ruskega gledališča v Moskvi. V Trgovskem Domu bodo nastopili član gospod Surgin, dramatični tenor, baritonist Nagornji, gospodična Šurnina, gospod Dolžinskij in gospod Mihajlov. Priporočamo toplo, da se goriški Slovenci vdeležijo prireditve, kajti dana nam je lepa prilika, da se vglobimo za en večer v bogastvo ruske umetnosti. Predprodaja listkov vsaki dan v Trgovskem Domu pri vrataricu Vhod iz tekaljšča Verdi.

Božičnica „Splošnega ženskega društva“ v Gorici. „Božičnico“ katero je priredilo „Splošno slovensko žensko društvo“ v Gorici dne 21. decembra 1922. v dvorani Trgovskega Doma, je obiskalo v spremstvu starišev čez 700 otrok.

Na vzporedju je bila igrice „Pri Sv. Petru“ petje, deklamacija ter božično drevo z petjem in angeljčki.

Društvo je obdarovalo šolsko dečo s sledečimi darovi za dečke: 115 parov čevljev, 80 oblek, 7 hlaček, 28 srajc, 21 spod. hlačk in 19 spodnjih srajc, deklicam 97 parov čevljev, 58 oblek, 30 predpasnikov, 10 srajc in 3 hlačke. Razen tega se je razdelilo: 44 parov nogovic, 15 parov rokavic, 16 čepic, 6 sukenj, 33 knjig, 14 robcev ter nekaj igrač.

Državna ali licealna knjižnica v Gorici. Knjige za na dom se posojujejo v imenovani knjižnici odslej dalje med 9. in 12. ter 16. in 18. uro. Dela, ki služijo zgolj zabavi, se ne posojujejo na dom. Državna knjižnica v Gorici je zelo obogatela, ker sta se z njo združili deželna in mestna knjižnica. Dobro bi bilo, ko bi se Slovenci v večji meri posluževali velike knjižnice, ki je brez plačna, ima mnogo novih knjig in številne čaropise.

Goriški fašisti in Videm. Da Gorica pride pod oblast Vidma, zato je glasovalo na Goriškem 28 fašiev.

Prosvetna zveza

Socialni tečaj v Števerjanu se vrši te dni ob obilni udeležbi udeležencev iz vseh Brd. Vdeleženci se z zanimanjem vdeležujejo predavanj. O nadaljnjem poteku tečaja poročamo v prihodnji Straži.

Telovadni tečaj priredi v kratkem Prosvetna zveza. Pozivljamo fante in dekleta, ki imajo veselje do telovadbe in narodnega kola. Naj se tukaj javijo tajništvu Prosvetne zveze, Via Carducci 4 v Gorici. Kraj, čas in način telovadnega tečaja priobčimo takoj, ko se zglašijo zadostno število vdeležencev.

Društveni odbori se opozarjajo, da velja od 15. decembra 1922 že novi italijanski društveni zakon za Julijsko Krajino. O tem novem zakonu bomo spregovorili v eni izmed prihodnjih številčk.

Dekliški odseki so se ustanovili že v Spodnji Idriji. Črnem Vrhu, Vrhpolju in drugod. Prosimo vsa društva, kjer že existirajo podobni odseki, da se javijo zveznemu tajništvu.

Štiri krivice.

Vodstvo Kmetске in delavske zveze je sklenilo, da nastopi poslanec Šček pri vladi radi šestih velikih krivic, ki so jih vladni organi v zadnjem času zagrešili.

Poslanec Šček je v sredo 4. t. m. obiskal tržaškega prefekta komendatorja Crispo Moncado in mu je predložil sledeče pritožbe:

1. Izrazil je ogorčen protest proti dejstvu, da je deželni komisar dr. Pascoli odpravil slovenski pouk v deželni gluhošolnici. Deželni komisar nima pravce do takih ukrepov, na njegovo osebo pada odgovornost za to nečloveško postopanje. Proti odpravi slovenske ščine iz gluhošolnice govori vsa zgodovina zavoda, pedagoški razlogi in zdrava človeška pamet. Zato zahtevamo, da se ta krivični odlok deželnega komisarja takoj prekličie in da se upostavi staro stanje, ki mora trajati do tedaj, dokler se vprašanje ne uredi zakonitim potom. — Prefekt je poslancu odgovoril, da se bo o zadevi proučil in mu poslal odgovor tekom nekaj dni.

2. Poslanec Šček je vložil pritožbo proti dejstvu, da je goriški deželni komisar Pascoli kar čez noč odpravil slovensko uradovanje z županstvi. Naši župani so s tem postali analfabeti. Zahtevamo, da se tudi ta odlok prekličie in da se vprašanje jezika uredi s posebno postavo. — Prefekt je odvrnil, da ima poročila, da bo rimska vlada v jezikovnem vprašanju odočila v bližnjih dneh.

3. Nadalje je posl. Šček prefektu izjavil, da je goriško ljudstvo ogorčeno radi nepostavnega stanja na deželnem odboru. Služba trpi, reda ni, gospod komisar Pascoli hodi v Rim in na deželnem odboru ni gospodarja. Župani prihajajo v mesto in brez uspehov gredo domov, ker komisarja ni doma. Deželni komisar bi moral imeti namestnike. — Prefekt je uvidel upravičenost te zahteve. Če volitev v nove deželne zbornice (v Vidmu, Trstu in Pulju) kmalu ne bo, se bo sestavil nov ožji deželni odbor.

4. Lani je izšel odlok, da se študije v drugih državah v letu 1923-24 ne pripoznajo več. Zato so se morali oni dijaki, ki želijo ostati v Italiji, vrniti v domačo deželo. Tako se je vrnilo tudi mnogo učiteljskihnikov iz Maribora in hoteli so vstopiti na učiteljske v Tolminu. Oblasti pa jim delajo vse mogoče ovire. Pravičnost zahteva, da se fantom študij doma omogoči, če že v tujini ne smejo študirati. — Prefekt je priznal, da je to stališče pravilno. Takoj je poklical na telefon načelnika šolskega oddelka in mu naročil, naj tem dijakom omogoči vstop na tukajšnje šole.

Darovi.

Dobrodelnost. Za sirotišče: Okrajna posojilnica v Bovcu L. 50, županstvo Veliki Dol L. 30, županstvo Sežana L. 40

V Grgarju so nabrali 10 kvintalov krompirja, 20 klg. fižola in 8 klg. kaše.

MESTNE NOVICE.

Videm se veseli. Ko je prišla na dan vest, da pride Gorica pod Videm, je zavladalo med videmskimi Italijani nebeško veselje. Gospodje so začeli karajati in njihova radost še vedno ni nehala. Videmski župan Spezzoti je poslal v svojem navdušenju kopo brzojavk Mussoliniju, ministrom Giuriatiju, De Stefaniju in Acerbu, kjer jim izraža globoko hvaležnost Vidma. Vsi Videmci pa niso istega mnjenja. V krogih ljudske stranke govore, da je bil korak vlade velik pogrešek. Po njihovem bi bila morala vlada bolj trezno postopati. Čakati bi bila morala, da se odprava v celi Italiji spreмени in potem šele odpraviti avtonomijo in določiti nove meje Julijski Krajini. Talko pa je zmagal nad pametjo Giunta in posl. Giuriati.

Gorica po svoji smrtni obsodbi. Zadnjič smo poročali, da so se vršile v Gorici žalne manifestacije radi priklopitve k Vidmu. Šole so bile vse zakrte, demonstranti so sezigali list „Giornale di Udine“ in „Piccola“, razbili okna kavarni Giuliani, ker ni izobesila črne zastave, sestavil se je poseben odbor, ki naj vodi brezobziren boj proti vladi, toliko časa, dokler ne prekličie svojih sklepov. Toda glei, Mussolini je poslal v Gorico brzojav, v katerem je ukazal Goričanom naj nehajo s protesti in demonstracijami, kajti to povzroča veselje Slovincem tu in onkraj meje. Oblubil jim je, da se bodo sklepi vlada spremenili po zvezi, ko bodo Slovenci na Goriškem poitalijančeni. Kar na mah so se poskrili vsi goriški

Italijani. Umaknili so s cest črne zastave in lepo umolknili. Včerašnji boj vladi, danes pa na ukaz pod mizo. Trdni in junjski možje!

Kdor je Slovenec, mora biti naročnik »Goriške Straže«. — Naročaito v skupinah in skupno odnošaito naročnino!

Nor list. »Corriere di Gorizia«, o katerem smo zadnjič pisali, da je priobčil celo vrsto napadov na goriškega knez nadškofa, se je vrzel sedaj na naše poslance. Pretekli teden si je izmislil, da je posl. Šček glasoval za združitev z Vidmom, nato na piše, da sta se tu/ta posl. Wilfan in posl. Podgornik toplo potegovala zato, da pride Gorica pod Videm. Kakor vidimo, list nori. Posl. Šček mu je doposlal popravek, ki med drugim pravi: 1. Vedno in povsod sem zagovarjal brezpogojno potrebo, da se ohrani dežela nespremenjena, in sicer s sedežem prefekta v Gorici. 2. V tem smislu sem se izjavil tudi v osrednji posvetovalni komisiji v Rimu. 3. Sklicujem se tozadevno tudi na »Gor. Stražo« od 2. decembra, ki je bil edini list v Italiji, kateri je v obširni obliki poročal o seji Osrednje komisije. — Radovedni smo, kakšno stuhta Corriere di Gorizia prihodnji teden.

Koncert ruskih umetnikov v Gorici. V sredo 10. januarja ob 9. uri se vrši v Trgovskem Domu koncert ruskih umetnikov. Družba je prepotovala celo Italijo in nastopila v Rimu, Milanu, Livornu, in Pisi in drugih velikih mestih. Zadnjič so nastopili v Livornu v kraljevskem gledališču. Posebno lep in blesteč glas ima gospa Wolskovskaja, ki

POSLANO

gg. Bandelju in Peternelu.

Dosegla sta izredno mi-
lost, da smeta prevajati na
slov. jezik, kar Vama napiše-
jo v italijanščini za slovensko
pisano vladno glasilo Vaši ur-
adni predstojniki. Vporabita
ta svoj sijajni ugled in veliko
oblast v korist nas zatiranih
slov. mestnih staršev! Meščan-
i iz Gorice smo. Vsako glav-
no mesto ima pred vsemi
krajci v deželi pravico do sred-
njih šol. Marsikdo izmed nas
se je preselil z dežele, ker ni
imel doma za svoje otroke
srednje šole. Imeli smo jih,
ali laška vlada nam jih je s
silo vzela ter prenesla daleč
od deželnega središča v kraje,
ki so mnogo manj zdravi,
malo obljude, brez sredstev
za izvenšolsko izobrazbo, brez
zdravih stanovanj za šolsko
mladino, za katero moramo
plačevati ogromno mesečnino.
Vidita gospoda, to so za nas
mestne stariše grozne žrtve,
ki nam jih nalaga brezsrčna
nagajivost laških birokratov.

Vidva sta mogočna moža v
očeh Mussolinijeve vlade in g.
Mussolini je zdaj absolutni
državni diktator, katerega ge-
slo je: Enake pravice, enake
dolžnosti. Torej nam mora
vlada vrniti vse srednje šole,
kakor jih vzdržuje že ital.
someščanom. Ne izgovarjajte
se: Tako hitro ni mogoče!
Diktatorju Mussolinijeve vr-
ste je vse mogoče; ni treba
drugega kot da zapiše:

G. prefektu

v Trstu.

Ukazujem, da se vrnejo Slo-
vanom v novih pokrajinah še
v tem šolskem letu vse šole,
kakor so bile pred vojno. Če
nimate dovolj učiteljev, pokli-
čite jih iz Jugoslavije, kamor
ste jih pregnali.

Torej gg. Bandelj in Pe-
ternel kar hitro v Rim h g.
Mussoliniju, da to nemudoma
izvrši. Ako to dosežeta —
saj obljubljata nam Sloven-

cem v tej državi nebesa —
Vaju ne bomo le častili,
ampak kar oboževali. Ako pa
ne, potem se pripravita na
»čast« onega, ki je Kristusa
izdal.

V Gorici, v januarju 1923.
Slovenski mestni stariši.

Št. 2075-22-A.

ŽUPANSTVO KOJSKO.

Razpis službe.

Županstvo Kojsko razpisuje
službo občinskega tainika za
upravno občino Kojsko.

Čas za predložitev prošnji
poteče z 31. januarjem 1923. —
Prosilci morajo lastnoročno
pisanim prošnjam pridiati sle-
deče dokumente:

1. Potrdilo o italijanskem dr-
žavljanstvu.
2. Potrdilo o dobrem ve-
deniu.
3. Kazenski list.
4. Spričevalo o telesnem
zdravliu.

5. Spričevalo o izvršeni šoli
ali enako močni (enakoveljavi-
ni šoli) v kakem zavodu; spre-
jemale se bodejo tudi prošnje
od kompetentov z nižjo šolsko
izobrazbo. Zahteva se popolno
poznanje italijanskega jezika v
govoru in pisavi. Med prosilci
bodo imeli prednost oni: ki so
veščji slovenskega jezika.

6. Diplom občinskega tajni-
ka ali druge dokumente, iz ka-
terih bode brezdvomno razvid-
na zmožnost prosilčeva za vs-
pešno vršitev službe občinske-
ga tainika.

Plača po dogovoru.

Ugodnosti: odškodnina za
vse uradne potnine: občinska
pisarna razpolaga s misalnim
strojem.

Kojsko dne 29. dec. 1922.

Župan: Obljubek. I. r.

KUPIM ENONADSTROPNO hi-
šo na deželi s posestvom za
rejo dveh goved. Ne pri cesti
ali u bližini iste. Ponudbe na
upravo „Straže“.

ŽUPANSTVO TOLMIN Štev. 1961.

Razpis službe

Županstvo Tolmin razpisu-
je mesto občinskega zdravni-
ka s sedežem v trgu Tolmin.
Kolekovane prošnje za to me-
sto naj se predložijo podpisane-
mu županstvu najdalje do
15. januarja 1923, koje naj
bodo opremljene:

- a) s potrdilom o italijanskem
državljanstvu;
- b) z dokazilom o neomadeže-
vanem življenju (nekazno-
vanju);
- c) s spričevalom o telesnem
zdravju;
- č) s krstnim listom, dokazu-
jočim neprekoračene staro-
sti 50 let;
- d) z zdravniško diplomo v iz-
virniku ali poverjenim pre-
pisu;
- e) z dokazilom, da je prosilec
vešč slovenskega in italjan-
skega jezika v govoru in
pisavi.

Pogoji: Služba obč. zdrav-
nika je začasna, in sicer za
dobo enega leta od dneva
vstopa. Po preleku tega roka
sledi stalno imenovanje. Pla-
ča po dogovoru.

TOLMIN, 17. decembra 1922.

za župana:
I. Mrak.

Zadružna zveza v Gorici

registr. zadruga z omejenim jamstvom
Corso Verdi št. 32, I. nad,

je osreduja organizacija goriških

—: zadrug. —:

Uraduje vsak delavnik
od 8. do 12. ure popoldne.

Popoldne je urad za stranke zaprt.

Vozni red

veljaven od 1. decembra.

Gorica - Trst (južni kolodvor)
Odhod proti Trstu: 6.28 — 9.09
— 15.09 — 21.01.

Prihod iz Trsta: 7.52 — 12.33 —
18 — 19.56.

Gorica - Ajdovščina (južni kol.)
Odhod iz Gorice 7.15 — 13.40
18.35 — (Gorica državni kol.)
19.25 *)

(*) ob nedeljah ne vozi.

Gorica - Videm (Benetke) južni
kolodvor.

Odhod iz Gorice 5.58 — 7.54 —
12.40 — 18.13 — 20.01.

Prihod v Gorico 6.24 — 9.07 —
14.57 — 18.31 — 20.56.

Gorica - Trst državni kolodvor
Odhod ob 5.48 — 13.54 — 19.32
— 22.29 brzovlak.

Gorica - Podbrdo državni kol.
Odhod 7.18 brz. — 8.31 oseb.
13.23 oseb. — 19.43 oseb.

FELBERBAUM & ROLICH

(prej Hedžet & Koritnik)

GORICA :: Corso Verdi štev. 7 :: GORICA

Velika izbira moškega in ženskega sukna,
raznovrstnega zepirja, perkala ter perila,
velika zaloga pletenin in vezenin, kakor tudi
vsakovrstnega blaga za neveste, drobnarij ter
vseh potrebščin za krojače in šivilje.

NA DROBNO!

NA DEBELO!

PODRUŽNICA

Ljubljanske kreditne banke v Gorici
Corso Verdi „Trgovski Dom.“

Brzjavni naslov:

**** Telefon št. 50. ****

Ljubljanska banka.

Delniška glavica
in rezerve:

CENTRALA:
LJUBLJANA D. 36 MILIJONOV

PODRUŽNICE: Brežice, Kranj, Metkovič, Celje,
Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst.

Obrestuje vloge na knjižice po 4½%. Na daljšo odpoved veza-
ne vloge po dogovoru.

Nakup in prodaja vsakovrstnega tujega denarja — Izvršuje
vse v bančno stroko spadajoče posle najkulantneše.

Uradne ure za občinstvo 8½—12 in od 3—5

Gb sobotah popoldne. ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

J. Lenassi Gorica, Via Trieste 16.

Moka, sirk, oves, otrobi, kava
sladkor, špeh, olje, petrolej itd.

Pisarna dooblaščenega zem-
ljiškega izvedenca

DOMENICA ROCCO

bivšega geometra I. reda na
zemljiški knjižici se je preselila
v Corso Vitt. Em. št. 34.

VESTEN HLAPEC se sprejme
na majhno kmetijo. Naslov po-
ve uprava »Goriške Straže«.

Kupujem kože

kun, lisic, podlasic i. t. d.
in plačujem po najvišjih ce-
nah. Windspach, «Albergo
Gorizia», Gorica Corso Vitt.
Em. 16.

Gospodična

iz boljše hiše išče sobo z
električne razsvetljavo vpo-
rabo glasovirja ter vso oskrbo
pri boljši rodbini za mesec
januar. — Cenjene ponudbe
se naprošajo na Vinko Šket,
trgovec, II. Btstrica.

ZDRAVNIK

Dr. Fr. Jakončič

ordinira v Gorici
v Gosposki ulici 6
od 9-11 in 3-4.

POHISTVO. Vsled pomanj-
kanja prostorov prodam spal-
ne sobe, jedilne sobe, kuhinjs-
sko opravo ter posamezne ko-
se po zelo znižanih cenah.
V. Grignaschi, ul. Morelli 49.

Naznanilo.

Vojska je začela

proti draginji manufakturnega
blaga Tvrčka

Artur De Rossi v Gorici

Corso Verdi št. 1.

(nasproti Semenšču)

PRODAJA:

Madapolan 68/70 cm

po L. 3.—

Parhent barv. 68/70 cm

po L. 3.—

Oxford-Zefir 75 cm

po L. 3.20

Platno z Marijino znamko

C. d. A. I. vrste po L. 4.40

Parhent beli 75 cm

po L. 5.—

Ženske sraice do L. 7.80

Cvilh za postelje I vrste

120 cm po L. 8.—

Velika zaloga češkega platna

itd. tvrdke

ANTON KLAZAR A. G. Praga

Izbera tapetov in kompletne o-

preme za postelje čehoslovaš-

kega izvora.

Kupite in prepričajte se!